

Täysistunto

Keskiviikko 1.2.2023 klo 14.00—16.18

5. Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön TyVM 22/2022 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan Aino-Kaisa Pekosen esittelypuheenpuheen jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenpuheiden osalta nopeatahtisena. Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministerille Thomas Blomqvistille varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenpuhe. Etukäteen varattujen puheenpuheiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenpuheet kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenpuhe. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenpuhe, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.10 Aino-Kaisa Pekonen vas (esittelypuheenpuhe): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisen selonteon tarkoituksena on viitoittaa Suomen tasa-arvopoliittikkaa ja sen tavoitteita pitkällä aikavälillä yli hallituskausien. Ensimmäinen tasa-arvopoliittinen selonteko annettiin vuonna 2010.

Nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sai lähes viime töikseen käsiteltäväksi järjestyksessään toisen tasa-arvopoliittisen selonteon. Koska selonteko annetaan eduskunnalle harvoin, olisimme toivoneet sen käsittelyyn hieman enemmän aikaa. Tasa-arvopoliittikka on tärkeää, ja siitä kuuluu vastuu jokaiselle valiokunnalle ja jokaiselle kansanedustajalle. Valiokunta sai selonteosta lausunnon ainoastaan sivistysvaliokunnalta. Oletan tämän johtuvan eduskunnan loppukauden ruuhkasta.

Käsillä olevassa selonteossa asetetaan tavoitteet Suomen tasa-arvopoliittikalle 2020-luvun loppuun asti. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että myös tulevilla hallituskausilla sovitaan toimenpiteistä ja resursseista, joilla varmistetaan tavoitteiden toteutuminen. Selonteossa on asetettu seitsemän yleistä kansallista tasa-arvotavoitetta, jotka perustuvat tasa-arvosta ja toimintaympäristön muutoksista muodostettuun tilannekuvaan sekä siinä tapahtuvien muutosten sukupuoli- ja tasa-arvovaikutusten ennakkointiin.

Lähtökohtana selonteossa on sukupuolen moninaisuus. Siinä pyritään ottamaan läpileikkaavasti huomioon myös muut ihmisten yhteiskunnalliseen asemaan ja mahdollisuuksiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

vaikuttavat tekijät, kuten ikä, vammaisuus, etninen tausta tai sosioekonominen asema. Valiokunta pitää valittua lähestymistapaa ja lähtökohtaa kannatettavana.

Valiokunta pitää myös selonteon tavoitteiden toteutumisen seurantaan tärkeänä. Selonteon seurantajärjestelmä tulee valmistella sosiaali- ja terveysministeriössä huolellisesti riittävän tiedonsaannin varmistamiseksi, ja jokaisella osa-alueella tulee olla omat seurantaindikaattorinsa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta huomauttaa, että vaikka Suomi menestyy monessa kansainvälisessä vertailussa, sukupuolten tasa-arvon toteutumisen ja keskinäisen aseman kannalta sijoituksemme ovat laskeneet muihin EU-maihin verrattuna viimeisten kymmenen vuoden aikana. Selonteon ensimmäinen tavoite on, että Suomi on kaikessa toiminnassaan tasa-arvoinen ja sukupuolisyrynnästä vapaa yhteiskunta. Tavoitteeseen päästään, kun sukupuolten tasa-arvosta tehdään eri politiikan sektoreita läpileikkaava prioriteetti. Tässä, kuten muissakin tavoitteissa, tarvitsemme toimivaa seurantaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lainsäädäntöhankkeiden sukupuolivaikutusten arviointi on varsin puutteellista ja on viime vuosina pikemminkin vähentynyt kuin lisääntynyt. Huolellinen sukupuolivaikutusten arviointi lainvalmistelussa on tärkeää siksi, ettei lainsäädännöllä päädytä huomaamatta entisestään heikentämään sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että päätöksenteko perustetaan oikea-aikaiseen ja sukupuolen mukaan eriteltyyn tietoon. Virallisiin rekistereihin perustuva tieto koskee oikeudellista sukupuolta, joka voi nykyisen lainsäädännön mukaan olla joko mies tai nainen, mikä ei huomioi riittävästi sukupuolten moninaisuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikessa tasa-arvopolitiikan tiedonkeruussa ja tilastoinnissa huomioidaan myös tämä näkökulma.

Arvoisa puhemies! Selonteossa asetetaan tavoite, että Suomessa tulee voida elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa tai sen uhkaa. Kaikilla tulee olla oikeus vapauteen ja koskemattomuuteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että sukupuolistuneeksi väkivallaksi tunnistetaan kattavasti väkivallan eri muotoja. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa tunnistetaan sukupuolistuneeksi väkivallaksi.

Valiokunta toteaa, että erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa pitkäaikainen ihmisoikeusongelma. Valiokunta tähdentää, että tehokas väkivaltaa ehkäisevä työ ja uhrien suojelu edellyttävät toimivia, poikkihallinnollisia palvelupolkuja sekä moniammatillista yhteistyötä ja riittävää resursointia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on useissa yhteyksissä kantanut huolta riittävästä turvakotipaikkojen määrästä Suomessa ja toistaa tässä huolensa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa sivistysvaliokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että Suomen on tehostettava toimiaan haavoittuvassa asemassa olevien koskemattomuuden turvaamiseksi. Sivistysvaliokunta toteaa, että se merkitsee myös lasten ja nuorten välisen väkivallan systemaattista ehkäisyä sekä huolestuttavassa määrin lisääntyneen lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän ja kaltoinkohdeltelun torjuntaa. Sivistysvaliokunta korostaa, että sukupuolistuneen väkivallan ja häirinnän tunnistaminen sen kaikissa muodoissa vaatii osaamisen kehittämistä ja riittäviä resursseja. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan lausuntoon.

Valiokunta pitää myöskin välttämättömänä, että rikosprosesseja nopeutetaan ja niissä toteutuvaa sukupuolisensitiivisyyttä vahvistetaan. Sukupuolistuneen väkivallan parempi havaitseminen ja torjunta tulee myös sisällyttää poliisille tarjottavaan pakolliseen perus- ja jatkokoulutukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko kuvaa tavoitettilan, jossa Suomessa toteutuu sukupuolten taloudellinen tasa-arvo ja syrjimättömillä työmarkkinoilla maksetaan samaa palkkaa samanarvoisesta työstä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoi mietinnön tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta viime vuoden elokuussa. Valiokunta ehdotti eduskunnalle kannanottoa, jossa edellytettiin, että valtioneuvosto laatii tasa-arvolakiin lisättäväksi samanarvoista työtä koskevan määritelmän, ja valiokunta toistaa kannanottonsa myös tässä.

Palkkatietämyksellä on tärkeä rooli niin samapalkkaisuuden etenemisessä kuin palkkasyrjinnän havaitsemisessakin. Tieto palkan määräytymisperusteista ja työpaikan palkkatasosta ovat palkkasyrjinnän havaitsemisen edellytys. Tällä hallituskaudella oli tavoitteena edistää palkka-avoimuutta, mutta esityksen sisällöstä ei löytynyt yksimielisyyttä. Valiokunta pitää tärkeänä, että seuraava hallitus jatkaa työtä palkkatasa-arvon ja palkka-avoimuuden edistämiseksi.

Palkkauksen ohella työelämän tasa-arvoon liittyy myös raskaus- ja perhevapaasyrjintä. Kyseessä on merkittävä ja pitkäkestoinen ongelma. Valiokunta on aiemminkin edellyttänyt kannanottoja asiassa ja ehdottaa nyt myös, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyrynnän ehkäisemiseksi. Työ- ja perhe-elämän yhdistämisessä valiokunta pitää tärkeänä edistää toimenpiteitä, joilla vähennetään sukupuolistunutta hoivavastuuta esimerkiksi perhevapaiden ja omaishoidon osalta. Toistaiseksi elokuussa 2022 voimaan astunut perhevapaauudistus ei ole lisännyt isien perhevapaiden käyttöä. Valiokunta tähdentääkin uudistusta tukevia toimenpiteitä, kuten työpaikkojen asenteisiin vaikuttamista perheiden monimuotoisuus huomioiden.

Erityistä huomiota tulee valiokunnan mielestä kiinnittää hoivavastuun tasa-arvovaikutusten arvioinnissa niihin ryhmiin, joilla hoivavastuuta on paljon. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi erovanhemmat, yhden vanhemman perheet ja etävanhemmat sekä omaishoitajat. Tarvitsemme myös monipuolisempaa perheitä ja perheiden arkea koskevaa tilasto- ja tutkimustietoa.

Valiokunta kiinnittää lisäksi vakavaa huomiota siihen, että lapsettomuus on Suomessa kasvanut viime vuosikymmenen aikana erityisesti vähemmän koulutetuilla ja pienituloisilla. Taloudelliset huolet ja esimerkiksi hedelmöityshoitojen sekä lisääntymisterveyden suuret kustannukset voivat lykätä perheen perustamista ja pahimmillaan estää lapsen saamisen.

Arvoisa puhemies! Sukupuolen lisäksi eroihin hyvinvoinnissa, terveydessä ja sosiaalisessa osallisuudessa vaikuttaa myös muun muassa sosioekonominen asema. Sosioekonominen asema vaikuttaa erityisesti miesten hyvinvointiin ja keskimääräiseen elinikään. Miesten keskinäinen eriytyminen näkyy jo poikien oppimistuloksissa ja jakautumisena pärjääjiin ja niihin, joilla menee heikommin. Myös esimerkiksi asunnottomissa ja vangeissa huomattava enemmistö on miehiä.

Sivistysvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota tyttöjen ja poikien oppimistulosten eroihin. Valiokunta huomauttaa, että vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että osaamiserot ovat kasvaneet myös tyttöjen kesken. Lisäksi vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan kaikkien nuorten ja erityisesti tyttöjen mielenterveysoireilu on lisääntynyt. Sekä tytöt että pojat tarvitsevat juuri heille kohdennettuja toimia.

Arvoisa puhemies! Kello tikittää, mutta kun tätä asiaa käsitellään niin harvoin täällä eduskunnassa, niin uskallan vielä nämä valiokunnan kannanotot tässä esittää eduskunnalle.

Eli valiokunnan kannanottoehdotus on: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

1. antaa eduskunnalle seuraavan tasa-arvopoliittisen selonteon vuoden 2031 loppuun mennessä ja väliraporttina selvityksen selonteon toteutumisen edistymisestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä,

2. toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla tasa-arvosuunnittelua ja tasa-arvoaikutusten arviointia parannetaan ja vahvistetaan julkisessa hallinnossa ja lainvalmistelussa,

3. ryhtyy pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyryjinnän ehkäisemiseksi” ja viimeisenä

”4. ryhtyy toimiin väkivallan vastaisen työn vakinaistamiseksi ja sen rakenteen selvittämiseksi.”

Lopuksi, arvoisa puhemies, toetan, että mietintöön on jätetty yksi vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ministeri Blomqvist, viisi minuuttia.

14.21 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies, värderade talman! On hienoa, että eduskunta nyt on käsitellyt tasa-arvopoliittisen selonteon ja että tänään pääsemme keskustelemaan ja käsittelemään sitä täällä täysistunnossa. Eduskunnan palaute ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö ja kannanotot ovat todella arvokkaita, kiitos niistä.

Selonteossa määritellään nyt ensimmäistä kertaa kansalliset pitkän ajan, yli hallituskausien ulottuvat tasa-arvotavoitteet. Toivon, ja tavoitteena on, että nämä viitoittavat tasa-arvopoliittikan kehittämistä ainakin seuraavan vuosikymmenen ajan. Valiokunta edellyttää mietinnössään, kuten äsken kuulin, että seuraava tasa-arvoselonteko annetaan vuoden 2031 aikana. Siihen mennessä meillä on varmasti tietoa tasa-arvotavoitteiden vaikuttavuudesta.

Den jämställdhetspolitiska redogörelsen ligger som grund för det arbete som görs inom jämställdhetspolitiken och de målsättningar som nu slås fast sträcker sig över flera regeringsperioder. Riksdagens respons och utskottets betänkande i den här frågan ger värdefulla insikter i hur vi målmedvetet kan fortsätta jämställdhetsarbetet i Finland.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvoselonteon yksi keskeinen teema liittyy työelämän tasa-arvoon ja erityisesti samapalkkaisuuteen. Marinin hallituskaudella on toteutettu kolmikan-taista samapalkkaisuusohjelmaa sekä hallituksen omia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Samapalkkaisuusohjelmassa on vahvat panostukset työelämän segregaaion purkamiseksi ja naisten työurien sekä ammatillisen aseman parantamiseksi. Hallituksen Samanarvoinen työ -hankkeella vahvistetaan edellytyksiä työn vaativuuden arvioimiseen ja samanarvoisen työn määrittelymiseen, mitä tässä äsken myös valiokunnan puheenjohtaja peräänkuu-lutti. Työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointi -hankkeella taas vahvistetaan so-pimusten sukupuolivaikutusten ja palkkavaikutusten arviointia. Kumpikin hanke tutki työ-ehtosopimuksia ja palkkausjärjestelmiä palkkatasa-arvon näkökulmasta. Niiden tuloksia ja suosituksia tullaan käyttämään palkkasyrjintäsuojan tehostamisessa ja tasa-arvolainsäädännön kehittämisessä ja toimeenpanossa.

Nyt hallituskauden ja samapalkkaisuusohjelman toimintakauden lopulla toteutettiin sa-mapalkkaisuusohjelman ja hallituksen omien tutkimushankkeiden kokonaisarviointi ulko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

puolisen ja riippumattoman arvioitsijan toimesta. Kokonaisarviointi suosittaa muun muassa samapalkkaisuusohjelmien jatkamista ja tehostamista.

Arvoisa puhemies! Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi selonteon keskeinen teema. Tällä hallituskaudella hyväksyttiin Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma. Myös Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa seuraavan NAPE-toimikunnan toiminta on vakinaistettu, ja sen toiminnalle on myös saatu rahoitusta mukaan lukien täysipäiväinen pääsihteeri vuodesta 20 alkaen.

Menestyksenä voidaan pitää myös Seri-tukikeskusverkoston merkittävää laajennusta. Myös turvakotipaikkoja on tullut lisää, vaikka toki puutteitakin edelleen on. Tällä hetkellä yhtenä prioriteettina on, että Pohjois-Suomeen ja saamelaisalueille saataisiin uusia turvakotipaikkoja. Turvakotiverkoston ylläpitämisestä ja kasvattamisesta täytyy pitää huolta myös tulevana vuosina.

Valiokunnan mietinnössä on käsitelty sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ansiokkaasti. Sukupuolinäkökulman huomioimista on hallituskauden aikana parannettu talousarvioesityksissä. Budjetissa on hallinnonalakohtaiset yhteenvetotarkastelut tasa-arvoon vaikuttavista keskeisistä määrärahoista, toimista ja tavoitteista, mutta sen totean myös, että täällä on vielä parantamisen varaa ja kehitettävää. Vaikka asiassa on päästy eteenpäin, niin tätä työtä pitää siis jatkaa. Hyvää pohjaa tälle työlle antavat valtiovarainministeriön toteuttamat selvitykset ja niihin perustuva ohjauksen ja toimeenpanon täsmentäminen.

Ministeriössä tasa-arvotyötä on jatkettu ja kehitetty. Kaikilla ministeriöillä on toiminnalliset tasa-arvosuunnitelmat ja -työryhmät. Tasa-arvotavoitteita seurataan aiempaa useammin osana tulosohtoa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen on Suomen EU-politiikan ja kansainvälisen politiikan keskeisiä prioriteetteja. Suomi on sitoutunut niin kansallisesti kuin globaalistakin sukupuolten tasa-arvon edistämiseen, mikä pitää sisällään myös sukupuolen moninaisuuden. Suomen pitkäjänteinen ja järjestelmällinen toiminta sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien ihmisoikeuksien puolesta on entistäkin tärkeämpää, kun tasa-arvon, naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien vastustus on kasvanut ja uhkaa ihmisoikeuksien toteutumista.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Vaikka tässä tasa-arvopoliittisessa selonteossa keskitytäänkin paljolti kansalliseen toimintaan, on globaali, kansainvälinen ulottuvuus ehdottoman tärkeää. Suomella on hyvän tasa-arvomaineensa vuoksi kokoansa suurempi ääni, mutta myös vastuu kansainvälisessä yhteistyössä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

14.26 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisessa selonteossa linjataan Suomen pitkän aikavälin kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet. Selonteko rakentuu seitsemän strategisen tavoitteen varaan, joiden kautta sukupuolten tasa-arvoa vahvistetaan niin työelämässä kuin yksityiselämässäkin. Yhdenkään suomalaisen ei pitäisi joutua pelkäämään väkivaltaa tai syrjintää tai kärsiä palkkakuopasta vain sukupuolensa takia.

Tällä hallituskaudella on tehty paljon näiden ongelmien korjaamiseksi. Olemme tällä kaudella uudistaneet seksuaalirikoslain, tehneet perhevapaauudistuksen sekä toteuttaneet naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman. Uusin tasa-arvoteko tehtiin tänään, kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

eduskunta hyväksyi uuden translain. Translaki vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa ja sitä, että jokainen on vapaa olemaan oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä.

Arvoisa puhemies! Selonteko nostaa sukupuolten välisen palkkaeron keskeiseksi ja sitkeäksi tasa-arvo-ongelmaksi Suomessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta painottaa mietinnössään, että palkkatasa-arvon saavuttaminen edellyttää nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia toimenpiteitä. Pienentämällä sukupuolten välisiä palkkaeroja pystymme myös ehkäisemään lapsiperheköyhyyttä, josta kärsii arvioiden mukaan noin kymmenen prosenttia kaikista alaikäisistä lapsista. Puolessa näistä perheistä on työssäkäyviä huoltajia, joista monet ovat yksinhuoltajia tai heikossa työmarkkina-asemassa muuten.

Palkkatasa-arvon edistämisen ohella meidän on varmistettava, että lapsiperhepalvelut ovat kaikkien saavutettavissa ja että perheiden erilaiset tilanteet ja monimuotoisuus tunnustetaan sekä huomioidaan eri palveluissa. Jokaisella perheellä ja lapsella on oikeus laadukkaisiin palveluihin ja mielekkääseen harrastukseen. Eriarvoisuus ja hyvinvointierot kasautuvat Suomessakin ylisukupolvisesti, ja tämä kehityskulku on katkaistavissa.

Arvoisa puhemies! Joka kolmas perhe on muunlainen kuin äidin, isän ja heidän yhteisten biologisten lastensa muodostama perhe. Uudenlaiset perhe- ja asumismuodot lisääntyvät koko ajan, ja lasten vuoroasuminen on vakiintunut osaksi monen perheen arkea. Perhemuodosta ja -tilanteesta riippumatta kaikille lapsille on varmistettava tasavertainen mahdollisuus saada turvaa ja huolenpitoa vanhemmiltaan ja muilta huoltajiltaan sukupuolesta riippumatta.

Valiokunta kiinnitti mietinnössään vakavaa huomiota lapsettomuuteen liittyviin tasa-arvokysymyksiin. Lapsettomuus on Suomessa kasvanut viime vuosikymmenen aikana erityisesti vähemmän koulutetuilla ja pienituloisilla ihmisillä. Taloudelliset huolet ja esimerkiksi hedelmöityshoitojen suuret kustannukset voivat lykätä perheen perustamista ja pahimmillaan estää lapsen saamisen kokonaan. Näin ei saisi olla.

Suomessa jokaisella tulee olla mahdollisuus toteuttaa lapsitoiveensa. Hedelmöityshoitojen tulee olla kaikkien saatavilla, työelämästä pitää tehdä lapsiystävällisempi, ja hedelmälisyystietoisuus tulee lisätä osaksi terveystiedon opetusta. Lisäksi ei-kaupallinen sijaissynnytys [Puhemies koputtaa] olisi laillistettava Suomessa. Kysyisinkin ministeri Blomqvistilta: milloin valtioneuvoston selvitys ei-kaupallisista sijaissynnytyksistä on tarkoitus julkaista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.30 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! On surullista, on jopa irtovokasta, käydä keskustelua nyt tasa-arvopoliittisesta selonteosta, kun juuri tehtiin päätös, joka sivuuttaa naisten tasa-arvon, naisten turvallisuuden kehittämisen. Ja esimerkiksi, eduskunnan enemmistö, te äänestitte kumoon lausuman, jolla olisi edellytetty, että hallitus laatii selvityksen tämän äsken hyväksytyn lain vaikutuksesta sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Kun täällä valiokunnan mietinnössä todetaan vielä, tässä selontekomietinnössä, että ”valiokunta pitää tärkeänä, että sukupuolivaikutusten arviointi tehdään lainvalmistelussa huolellisesti”, niin kyllähän sen täytyisi kohdistua kaikenlaiseen lainsäädäntöön, ja juuri äsken me käsitteimme lakia, joka koskee sukupuolen vahvistamista, ja tämän lain valmistelussa ei tehty vaikutusarviointia sukupuolten, naisten ja miesten, väliseen tasa-arvoon. Se tulee valitettavasti näkymään tyttöjen ja naisten kasvavana turvattomuutena. Haluan tässä, arvoisa puhemies, sen sanoa, että minä todellakin teen työtä ja toivon, että tämä äsken hyväksytty laki

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

vielä tulevassa eduskunnassa tullaan käsittelemään uudestaan ja tullaan vaihtamaan kurssia.

Tästä selonteosta totean, että eduskuntaryhmämme pitää todella tärkeänä löytää keinoja ratkaista naisten ja miesten välistä tasa-arvoa heikentäviä tekijöitä molempien sukupuolien näkökulmasta. Monet tasa-arvoa nakertavat seikat liittyvät tänä päivänä työelämään, ja selonteossa ja mietinnössä näitä nostetaan ansiokkaasti esiin, muun muassa palkkaeriarvoisuus ja eriytyneet työmarkkinat. Vastaavasti raskaus- ja perhevapaisiin liittyvään syrjintään tulee puuttua tiukasti, jotta tulevaisuudessa voi turvallisesti mielin perustaa perheen, saada lapsia ilman pelkoa työelämän syrjinnästä ja että päinvastoin työelämästä löytyisi näihin elämänvaiheisiin tukea.

Sitten haluan puuttua tähän tässäkin hallituksen esityksessä ja myös valiokunnan mietinnössä esiin tulevaan käsitykseen sukupuolen moninaisuudesta ja tukeutumiseen sille ajatukselle, että sukupuoli on yhtä kuin sosiaalinen kokemus. Tämähän tekee nimenomaan naisten ja miesten välillä tehdyn tasa-arvotyön jopa turhaksi, kun otetaan se sukupuolen käsitteen luonnollinen pohja pois. Tässä mietinnössä viitataan, ja myös puheenjohtajan puheenvuorossa, siihen, että pitäisi päästä tästä mies ja nainen -jaottelusta eroon ja laajentaa tätä sitten näihin niin sanottuihin muihinkin sukupuoliin. Tämähän on aivan järjen ja biologian vastaista ajattelua. Kokemuksia ja identiteettejähän voi olla monenlaisia, mutta kyllä niitä sukupuolia on kaksi. Tämä biologinen sukupuoli on muodostanut perustan tasa-arvolaille, jonka ensisijaisena tehtävänä on ollut nimenomaan tämä naisten aseman parantaminen. Jos sukupuoli merkitsee väestöryhmän sijaan vain identiteettiä, miten sitten väestöryhmään kuuluvien ihmisten oikeuksia voidaan edistää?

Sitten, arvoisa puhemies, nostan esiin vielä sen, että siellä selonteossa tuodaan raskaudenkeskeytykset osaksi itsemääräämisoikeutta. Naisten tasa-arvoa ei mielestäni voida edistää polkemalla kaikkein heikoimman, lapsen, ja tässä tapauksessa kohdussa elävän lapsen, oikeutta elämään. Naisten ja tyttöjen oikeuksia tulee edistää mutta ei näiden heikoimpien elämän kustannuksella.

Retoriikka abortista oikeutena lisääntymisterveyteen on harhauttamista. Abortissa ei ole kysymys lisääntymisestä eikä terveydestä, eikä siinä ole kyse vain naisen oikeudesta omaan kehoonsa vaan myös oikeudesta kajoa kuolettavasti lapsen kehoon. [Puhemies koputtaa] Tämähän on biologinen fakta, että ihmisen, yksilön, elämä alkaa hedelmöityksestä. Älkää taistelko biologiaa vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.35 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme tasa-arvopoliittista selontekoa ja kieltämättä kyllä aika ihmeellisissä tunnelmissa, koska juuri äsken äänestimme tasa-arvoon liittyen ja äänestystulos oli mikä oli. Eliikkä täällä kun äänestimme translaista, niin oli esityksenä tällainen, että eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selvityksen lain vaikutuksista sukupuolten väliseen tasa-arvoon, ja tämä väittämä juuri äänestettiin nurin. Jotenkin tuntuu, että vähän ristiriitaiset tunnelmat tässä nyt on.

Tasa-arvossa on Suomessa tehty varmasti paljon ja varmasti tullaan tekemäänkin, mutta ihan semmoista asiaa nyt kysyisin: On aina olemassa sukupuolikiintiöitä, niin kuin politiikassa. Jos mennään kuntapuolelle, aluevaltuustoihin mennään ja maakuntahallintoon, niin on olemassa kiintiöitä, mies- ja naiskiintiöitä. Onko tähän nyt tulossa muutosta? Näillä kiintiöillä on myös voitu joskus pelata ihmisiä ulos joiltakin paikoilta. Onko tähän tulossa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

muutosta, vai katsotaanko sitten jatkossa sillä tavalla, että valitaan se pätevin, ei millään kiintiöillä vaan valitaan pätevin jatkossa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

14.36 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin edustaja Räsänen omassa puheenvuorossaan, niin olen itse todella tyytyväinen siitä, että tämä tasa-arvopoliittinen selonteko käsitellään täällä salissa juuri sinä samaisena päivänä, kun eduskunta hyväksyi translain.

Tasa-arvopoliittisen selonteon antamisen taustalla on pyrkimys laatia hallituskausien yli ulottuva tasa-arvopolitiikan pitkän aikavälin strategista suunnittelua tukeva asiakirja. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti mietinnössään tärkeänä, että myös tulevilla hallituskausilla sovitaan niistä toimenpiteistä ja resursseista, joilla varmistetaan nyt asetettujen pitkän ajan tasa-arvotavoitteiden saavuttaminen käytännössä. Täytyy muistaa, että tasa-arvoisen, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan rakentaminen edellyttää hyvin päämäärätietoista tasa-arvopolitiikkaa.

Selonteossa asetetut tavoitteet perustuvat tasa-arvosta ja toimintaympäristön muutoksista muodostettuun tilannekuvaan sekä toimintaympäristön muutosten sukupuoli- ja tasa-arvovaikutusten ennakointiin. Tässä tilannekuvan laatimisessa on hyödynnetty tarkkoja tilastotietoja, erilaisia indikaattoreita ja mittareita sekä tietenkin muutakin monipuolista taustamateriaalia. Jotta tämä toteutuu jatkossakin, nämä vaativat omat resurssinsa myös tulevilta hallituskausilta. Mikä tärkeää, nyt käsiteltyssä oleva selonteko ja siinä asetetut tavoitteet on rakennettu ilmiöpohjaisesti, sillä tasa-arvokysymykset jos mitkä koskettavat ihmisen koko elämänsäkaarta ja lähes kaikkea yhteiskunnan toimintaa.

Tämä kyseinen selonteko annetaan eduskunnalle, niin kuin tässä on käynyt jo aiemmassa keskustelussa esille, noin kymmenen vuoden välein, ja valiokuntatyössä, mietintötekstissä otamme kantaa tämän seuranta-ajankohdan puolesta, mutta varmasti tulevaisuudessa on annettava mahdollisuus myös sille keskustelulle, onko tuo kyseinen kymmenen vuoden väli liian pitkä.

Suomessa on tasa-arvoa edistetty lainsäädäntöä kehittämällä monin eri tavoin, mutta uskallan ajatella myös niin, että tässä salissa kaikki ovat samaa mieltä siitä, että paljon on vielä tehtävää. Mietintötekstistä selviää, miten muun muassa sukupuolistunut väkivalta, naiseen kohdistuva väkivalta, työelämän tasa-arvoon liittyvät kysymykset ja muun muassa työsyRJintä vaativat vielä paljon tekoja niin politiikan toimijoilta tässä salissa kuin yhteiskuntamme keskustelu- ja toimintakulttuurilta. Tuosta syystä olen erittäin tyytyväinen valiokunnan kannanottoehdotuksista, joista yksi edellyttää toteutettavaksi ne tarvittavat toimenpiteet, joilla tasa-arvosuunnittelua ja tasa-arvovaikutusten arviointia parannetaan ja vahvistetaan julkisessa hallinnossa ja lainvalmistelussa, ja koska tällä hetkellä meillä on täällä myös tasa-arvoministeri Blomqvist paikalla, niin ehkä tämän käsittelyn yhteydessä on myös helppo kiittää teitä tällä vaalikaudella tehdystä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

14.40 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kansalaisten tasa-arvo on demokraattisen yhteiskunnan lähtökohta, ja kansainvälisessä vertailussa Suomi on jo yksi maailman tasa-arvoisimmista valtioista. Selonteon lähtökohdaksi mainitaan sukupuolen moninaisuus ja se,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttaa sukupuolen rinnalla myös moni muu tekijä. Tästä huolimatta selonteossa pyritään selittämään ihmisten erilaista yhteiskunnallista asemaa ensisijaisesti heidän sukupuolensa perusteella. Selvityksessä puhutaan useaan otteeseen yhtäältä tasa-arvosta ja toisaalta yhdenvertaisuudesta, välillä myös tosiasiallisesta tasa-arvosta. Tällainen on omiaan aiheuttamaan väärinkäsityksiä sekä hämärtämään sitä, mihin todellisuudessa pyritään.

Käsittelyssä olevan selonteon lähestymistavaksi on otettu poliittinen neljännen aallon intersektionaalinen feminismi. Selonteossa puhutaan muun muassa sukupuolen moninaisuudesta sekä muunsukupuolisuudesta. Tämä ideologia ei perustu tieteelliseen näkemykseen. Sukupuolia on kaksi, ja ne ovat nainen ja mies. Tämä on täysin kiistaton biologinen tosiasia, josta ei voida luopua vain sen takia, että joidenkin poliittinen tai ideologinen aatemaailma ei kykene kohtaamaan todellisuutta.

Tosiasioden tunnustaminen on perussuomalaisten politiikan lähtökohta. On lisäksi ymmärrettävä, ettei tieteellisestä maailmankuvasta, nais- ja miessukupuolesta, kiinni pitäminen ole tasa-arvopoliittinen kysymys. On täysin selvää, että on olemassa erilaisia miehiä ja erilaisia naisia ja kaikki ovat lähtökohtaisesti yhtä arvokkaita kansalaisia. Perussuomalaiset eivät pakota ketään asettumaan ennalta määritettyyn muottiin. Sen sijaan perusteltua ei ole rakentaa lainsäädäntöä lähtökohdista, joissa henkilön tieteellisesti ja objektiivisesti määriteltävissä olevan biologisen sukupuolen tilalle otetaan henkilön subjektiivinen ja joissakin tapauksissa toistuvasti muuttuva sukupuoli-identiteetti.

Vaikka suomalaisessa kulttuurissa, kuten kaikissa muissakin kulttuureissa, on tietysti ongelmansa, laajemmin tarkasteltuna voidaan havaita suomalaisen kulttuurin olevan yksi parhaista ja menestyneimmistä maailmassa. Kapeakatseisen oman kulttuurin kieltämisen ja vähättelyn sijasta on kiinnitettävä huomiota niihin selkeisiin epäkohtiin ja merkittäviin tasa-arvo-ongelmiin, joita esimerkiksi kehittyvistä maista saapuneiden kulttuurien mukana maahamme on tullut. Selonteossa ei juurikaan käsitellä kunniaväkivaltaan ja kunnia-kulttuureissa naisten alistamiseen liittyviä ongelmia. Tasa-arvon edistämisestä puhuttaessa olisikin tärkeää tunnustaa, että sukupuolten tasa-arvo ei kuulu kaikkiin kulttuureihin, ja pyrkii edistämään tällaisten kulttuurien tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta sekä ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa.

Kaikki ylimääräistä hallinnollista työtä ja selvityksiä edellyttävä ideologinen oheistointi, jota nykyhallitus intersektionaalisilla suunnitelmillaan lisää, kuluttaa oikeiden ihmisten, työntekijöiden ja kansalaisten, rajallista aikaa sekä resursseja. Esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatiminen varhaiskasvatuksessa tilanteessa, jossa jokaiselle kuitenkin laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, on pois varsinaisesta varhaiskasvatustyöstä ja heikentää siten varhaiskasvatuksessa olevien lasten asemaa.

Eikä ole itseisarvo, että kaikilla aloilla työskentelee yhtäläinen määrä naisia ja miehiä. Tärkeää on mahdollisuuksien tasa-arvo eli se, että naiset sekä miehet voivat yksilöinä vapaasti valita omien kiinnostuksen kohteidensa perusteella, mille alalle kouluttautuvat ja menevät töihin. On tutkittu tosiasia, että niin sanottu segregatio työelämässä eli toisen sukupuolen painottuminen jollakin työelämän saralla onkin itse asiassa seuraus pohjoismaisen tasa-arvon saavutuksista: miehet ja naiset voivat Pohjoismaissa vapaasti hakeutua aloille, jotka heitä itseään kiinnostavat.

Arvoisa puhemies! Aika alkaa loppua, joten teen seuraavana esityksen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintöön jätetyssä perussuomalaisten vastalauseessa on laajemmin avattu selonteon ongelmallisuus ja vajavaisuus. Sen perusteella teen seuraavanlaisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

ehdotuksen: Esitän, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisten vastalauseen mukaisen kannanottoehdotuksen, joka kuuluu seuraavanlaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ottaa edellä esitetyn huomioon ja laatii vastalauseen pohjalta uuden esityksen, jossa painotetaan mahdollisuuksien tasa-arvoa ja keskitytään todellisiin tasa-arvo-ongelmiin, keskeisinä tyttöihin ja naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja alistaminen erityisesti kunniakulttuureissa sekä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden syrjintä.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, Jukka.

14.45 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Lehdon tekemää vastalausea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

14.46 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Valtaosalle ihmisistä käsite ”tasa-arvo” tuo varmasti ensimmäisenä mieliin miesten ja naisten välisen tasa-arvon. Tasa-arvo pitää kuitenkin sisällään paljon enemmän kuin sukupuolten välisen tasa-arvon. Se tarkoittaa tasavertaisuutta yhteiskunnan jäsenenä esimerkiksi ikään, uskontoon, vammaisuuteen tai etniseen tai sosioekonomiseen taustaan katsomatta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tasa-arvopoliittista selontekoa koskevassa mietinnössään pohtinut miesten ja naisten asemaa, mahdollisuuksia ja rajoitteita eri näkökulmista yhteiskunnassamme. Valiokunta esittää, että tavoitteiden toteutumista paremman tasa-arvon saavuttamiseksi seurataan ja että seuraava selonteko laaditaan kymmenen vuoden kuluttua.

Arvoisa puhemies! Keskityn omassa puheenvuorossani ikääntyviä ihmisiä koskeviin tasa-arvopuutteisiin ja tasa-arvokehityskohteisiin.

Tilastot osoittavat, että tasa-arvotyötä pitää vielä kovasti tehdä, jotta naiset eivät olisi niin kovasti edustettuina eläkeläisköyhyydestä kertovissa tilastoissa. Naisten työhistoria jää monesta syystä katkonaisemmaksi ja urakehitys ei ole niin suoraviivaista kuin miehillä, ja tämä kaikki näkyy myös palkkakehityksessä, jonka pohjalta työeläke karttuu. Naiset ovat pientä takuueläkettä saavien enemmistössä.

Työ palkkatasaa arvon ja sitä seuraavan eläketasa-arvon saavuttamiseksi jatkuu. Osaltaan siihen tulee vaikuttamaan tämän hallituskauden aikana vahvistettu perhevapaaudistus, joka kannustaa jakamaan vanhemmuuden vastuita ja kuluja perheen sisällä entistä oikeudenmukaisemmalla tavalla. Tilastot niin ikään osoittavat, että hoivavastuu on edelleen sukupuolittunutta ja naiset kantavat siitä päävastuun. Naiset hoitavat lapsiaan, puolisoaan, vanhempiaan tai muita läheisiään useammin kuin miehet. Tällä toiminnalla on vaikutuksensa edellä käsiteltyyn eläkekarttumaan.

Omaishoitajien, jotka ovat siis pääosin naisia, asemaa on vahvistettava. Yhteiskunta säästää useita miljardeja vuodessa, kun omaishoitajat hoitavat läheisiään kotona eivätkä nämä hoidettavat ole hoitokodeissa kalliilla maksupaikoilla. Hoitokriteerien yhtenäistäminen, toimiva vapaapäiväjärjestelmä ja parempi korvaus tehdystä hoitotyöstä estävät myös osaltaan sukupuolittunutta epätasa-arvoa omaishoitajien toimeentulossa.

Arvoisa puhemies! Todellinen huoli ikääntyvien keskuudessa on digitaalinen syrjäytyminen, ja tämä koskee kumpaakin sukupuolta. Yhteiskunnan palveluja viedään kasvavalla vauhdilla verkkoon, ja se aiheuttaa ahdistusta, kun kaikilla ei ole taloudellisia mahdolli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

suuksia tai tietoteknisiä kykyjä hyödyntää digitaalisia palveluja. Pidän hyvänä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti kyseiseen seikkaan huomiota mietinnössään, sillä vanhusasiavaltuutettu oli nostanut sen esille myös omassa lausunnossaan.

Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava se, että kestää vielä jonkun aikaa ikääntyvien saavuttaa riittävät digitaaliset asiointitaidot. Etenkin valtionhallinnon tarjoamissa palveluissa on kiinnitettävä huomiota siihen, että palveluja on edelleen saatavissa myös kasvokain. Tämä koskee esimerkiksi poliisissa, verottajalla tai Kelassa asiointia.

Digitaitoja oppii onneksi myös kypsällä iällä. Ilo oppia uusia digitaalisia taitoja on mahdollista myös ikäihmisille, sillä digivälineet on tarkoitettu ihmisten, kaiken ikäisten ihmisten, käytettäväksi. Onkin ilahduttavaa, että kotimaakuntani hyvinvointialue eli Pohde on varannut kolmannen sektorin toimijoille eli erilaisille järjestöille rahaa järjestää digitaitokoulutusta varttuneelle väelle. Tämä vahvistaa ikääntyvien osallisuutta yhteiskunnassa ja on ehdottoman tärkeää syrjäytymistä ehkäisevää työtä, johon on välttämätöntä kohdentaa riittävästi resursseja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

14.50 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Suomi on yksi maailman tasa-arvoisimmista maista ja menestyy kansainvälisessä vertailussa hyvin, mutta Suomen sijoitus on kuitenkin laskenut muihin EU-maihin verrattuna vuodesta 2010 lähtien. Myös siitä syystä tämä selonteko on erittäin tärkeä, ja onkin syytä tehdä se vähintään kymmenen vuoden välein.

Tasa-arvopolitiikan tavoitteena on, että sukupuoli tai mikään ihmisen taustaan liittyvä asia ei määritä henkilön ihmisarvoa, asemaa tai mahdollisuuksia. Tämä lähestymistapa on hyvä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee mietinnössään erityisesti niitä selonteossa esille tuotuja tasa-arvoasioita, joissa on ongelmia tällä hetkellä, koska ne ovat asioita, joihin tulee puuttua ja jotka tarvitsevat pikaisesti toimenpiteitä ja seurantaa.

Yksi erittäin iso ja merkittävä epäkohta on edelleen naisiin kohdistuva väkivalta. Tämä on erittäin vakava asia ja vaatii oikeasti toimenpiteitä. Ylipäätään sukupuolistunut väkivalta on merkittävä ongelma yhteiskunnassamme. Sukupuolistuneella väkivallalla tarkoitetaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan lisäksi esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin pilkkaamista tai niiden perusteella syrjimistä. Kuten mietinnössä toteamme, väkivallaksi voidaan katsoa fyysinen, henkinen, taloudellinen, digitaalinen väkivalta, häirintä, vihapuhe ja vainoaminen ja kaikki seksuaalista itsemääräämistä loukkaava väkivalta.

Lisäksi valiokuntamme kiinnitti huomiota siihen, että valitettavasti erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kokemaa väkivaltaa voi jäädä huomaamatta. Tällaisia ovat esimerkiksi kunniaväkivalta, pakkoavioliitot, silpominen, prostituutio ja ihmiskauppa. Väkivallan vastaiseen työhön onkin kiinnitettävä erityistä huomiota ja resurssit turvattava. Esimerkiksi MARAK-työn, joka auttaa moniammatillisella menetelmällä vakavan parisuhdeväkivallan uhreja, resurssit on turvattava, ja olisi hyvä, että MARAK-ohjelma otettaisiin käyttöön koko maassa.

Lisäksi on huolehdittava, että turvakoteja on riittävästi. Turvakotien määrää pitää myös lisätä alueilla, joilla niitä ei ole ollenkaan tai asukasmäärään suhteutettuna riittävästi. Lisäksi on huolehdittava, että väkivallan tekijöille löytyy tukimuotoja, apua väkivallan kierteestä vapautumiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

Kokonaisuudessaan nyt on korkea aika puuttua sukupuolistuneeseen väkivaltaan ja tehdä toimenpiteitä, jotta oikeasti menemme kohti tasa-arvoisempaa ja väkivallasta vapaata yhteiskuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

14.53 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tasa-arvoa voi pohtia monesta näkökulmasta, olipa sitten kyse etnisestä, taloudellisesta, sosiaalisesta, koulutuksellisesta tai muusta tasa-arvosta, ja usein on niin, että jos itse on sillä etuoikeutetulla puolella, niin ei aina huomaa tasa-arvon puutetta. Siksi on tärkeää, että arvioimme ikään kuin eduskuntana sitä, mitkä ovat tasa-arvon ydinongelmia. Ja kannattaa muistaa, kun niitä ratkaisuja etsitään, että tasa-arvo ei ole hyväntekeväisyyttä vaan se mahdollistaa jokaisen yksilön voimavarojen täysimääräisen käytön niin ihmisen itsensä kuin koko yhteiskunnan hyväksi — elikkä me hyödyimme yhteiskuntana tasa-arvon edistämisestä.

Nyt keskityn itse vain yhteen asiaan, jonka valiokuntakin on hyvin nostonut mietinnössään esiin, elikkä sukupuolittuneen väkivallan ehkäisyyn ja siihen liittyvään uhrin avun näkökulmaan. Valiokunnan kannanotossakin on hyvin esillä se, että me tarvitsemme rakenteiden selkiyttämistä, ja myös tätä on nostettava esiin.

Väkivallan ehkäisyssä ja uhrien auttamisessa on usein puutteena raha. Siksi on hyödyllistä ja myös strategisesti tärkeää huomata, että sukupuoleen liittyvän väkivallan ehkäiseminen on itse asiassa kansantaloudellisesti varsin kannattavaa. Suomessa naisten kokeman fyysisen perheväkivallan välittömät kulut THL:n mukaan, siis vain välittömät lisäkustannukset terveydenhuollolle, ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa. Se ei ole mikään pikkuraha, ja jos me pystymme tätä summaa ehkäisemään, niin me saamme hyvinvointia, me saamme turvallisuutta ja me saamme säästöä terveydenhuollon menoihin. Eikä tässä summassa suinkaan ole kaikki, koska me tiedämme, että väkivallasta seuraa myös pitkäaikaisia kustannuksia. Se aiheuttaa inhimillistä kärsimystä sekä sitä kokevalle ihmiselle että hänen perheelleen ja lähipiirilleen, ja väkivallan kokeminen on niin fyysisesti, henkisesti kuin sosiaalisestikin traumatisoivaa. Väkivallan kustannuksista puhuminen ei suinkaan tarkoita sitä, että me aliarvioisimme väkivallan uhreille aiheuttamaa suurta inhimillistä kärsimystä. Päinvastoin, mielestäni se osoittaa, että meidän on investoitava väkivallan ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi ja uhrien auttamiseksi.

Perheväkivalta on usein piilorikos. Se ei tule ilmi, koska uhrin voivat kokea niin syyllisyyttä kuin häpeääkin tapahtuneesta. Lähi- ja seksuaalista väkivaltaa raportoidaan vähemmän kuin sitä tapahtuu. Suomalaisen tutkimuksen mukaan itse asiassa vain yksi kolmasosa hakee tilanteeseen apua, ja siksi sukupuoleen liittyvä väkivallan ehkäisy on tärkeää naisten ja lasten ja miestenkin hyvinvoinnille sekä koko meidän yhteiskuntamme tulevaisuudelle. Meidän on todellakin kehitettävä niitä ennaltaehkäiseviä toimia, niin kuin vaikkapa tässä esiin noussutta MARAK-työtä taikka sitä, että me terveydenhuollossa tunnistamme ne uhrin, jotka ovat väkivaltaa kokeneita ja joilla on erityisesti riski kokea sitä uudelleen, [Puhemies koputtaa] ja sen lisäksi on autettava uhreja riittävästi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

14.56 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Vapauden ydintä on täysivaltaisen yksilön itsemääräämisoikeus itseään koskevissa asioissa. Eli jokaisella yksilöllä on oltava mahdollisuus olla oma itsensä ja tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin hän on.

Pitkäaikainen ja yksi räikeimmistä Suomen tasa-arvon epäkohdista on sukupuolittunut ja erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta. Se on meille todellinen häpeäpilkku ja ilmeisesti varsin merkityksellinen aihe, koska useat aiemmat puhujat ovat tämän nostaneet esiin. Me tiedämme, että yli puolet alle 35-vuotiaista naisista on kokenut seksuaalista häirintää. Häirintään ja ahdisteluun liittyy usein valta-aseman väärinkäyttöä ja myös rasismia. Myös lisääntynyt digitaalinen väkivalta ja häirintä kohdistuvat useimmin nuoriin naisiin puhumattakaan heistä, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, kuten maahanmuuttajataustaiset ja vammaiset ihmiset.

Edustaja Filatov puhui ansiokkaasti kustannuksista, suorista kustannuksista ja välillisistä kustannuksista, ja on aivan selvää, että me tarvitsemme lisää turvakotipaikkoja. Mutta tämän väkivallan ja häirinnän kitkemiseksi tarvitaan myös asennemuutos, kulttuurin muutos. Väkivallan kohteena olevat ihmiset kokevat häpeää, ja he pelkäävät puhua seuraamuksista, ja jos näin on, niin siihen pitää saada muutos.

Itse asiassa meillä oli maanantaina Kaarinan kaupunginvaltuustolle tilaisuus ”Nuorten ääni”, jossa nuoret kertoivat heidän tämän päivän elämästään ja kokemuksistaan, ja puhuimme erittäin paljon koulukiusaamisesta ja kouluväkivallasta. Nuorten viesti meille aikuisille oli ensisijaisesti: Ottakaa vakavasti meidän viestimme. Jos meillä on murheita, uskokaa se ja viekää asiaa eteenpäin. Ja toiseksi he kertoivat siitä pelosta, että jos he kertovat kokemastaan väkivallasta, niin minkälainen koston kierre siitä saattaa tulla. Nämä ovat valtavan vakavia viestejä.

Arvoisa puhemies! Sukupuolten välinen palkkaero on myös sitkeä taloudellisen tasa-arvon ongelma. Syrjimättömillä työmarkkinoilla on maksettava naisille ja miehille sama palkka samanarvoisesta työstä. Työelämävaliokunta hyvin ansiokkaasti käsitteli tässä mietinnössään sukupuolittunutta hoitovastuuta ja hoivavastuuta, ja muistuttaisin, että hoivavastuun tasaisen jakautumisen edistymisen kannalta on erittäin keskeistä, että isien vanhempainvapaan käyttö lisääntyy. Useat asiantuntijat varoittivat jo ennakoon, että elokuussa 22 voimaan astunut perhevapaauudistus ei varsinaisesti sitä tule lisäämään. No, näin ei tapahtunutkaan, valitettavasti. Nyt vastikään oli artikkeli, jossa Kelan tutkija kertoi, että he ovat kehittäneet perhevapaalaskurin ja sen mukaan ei ole ikinä taloudellisesti kannattavinta, että toinen vanhempi pitää kaikki perhevapaat, ei vaikka toisen palkka olisi kolminkertainen, puhumattakaan siitä, mitä se tarkoittaa naisten työuran kehitykselle, palkka-kehitykselle ja lopulta eläkekertymälle.

Arvoisa puhemies! Tähän lopuksi haluan muistuttaa Suomen tulevaisuuden kannalta äärimmäisen oleellisesta seikasta, nimittäin alhaisesta väestönkasvustamme. Myös vanhemmuudessa on kyse tasa-arvon toteutumisesta. Sosiologisten tutkimusten mukaan korkeasti koulutetulla on muita paremmat mahdollisuudet toteuttaa perhettä koskevat toiveet. Nimitään lapsettomuus liittyy erityisesti miehillä talousongelmien ohella matalaan koulutustasoon. Tilastokeskuksen mukaan pelkän perusasteen koulutuksen varassa 20–29-vuotiaista miehistä on lähes viidennes. Heidän halunsa jatkokouluttautumiseen, työllistymiseen ja elintason nostamiseen lähtee hyvästä perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Tähän meidän tulee jatkossakin panostaa. Se on sitä todellista tasa-arvotyötä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

15.01 **Eva Biaudet r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Tasa-arvoselonteko on tärkeä työkalu ja osoitus jatkuvan ja systemaattisen tasa-arvotyön merkityksestä. Eduskunnan vastuu uuden lainsäädännön syrjimättömyydestä sekä talouspolitiikan ja muiden ohjauskeinojen eri vaikutuksista naisiin ja miehiin on myös muistettava. Vieläkin liian usein esimerkiksi taloudellisten voimavarojen kohdentuminen tehdään sukupuolisokeasti, ja esimerkiksi näennäisesti neutraalit voimavarat työllisyyden parantamiseksi voivat kohdentua todella epäoikeudenmukaisesti ja epätarkoituksenmukaisesti.

Talouden päätöksenteko sekä taloudellisten mekanismien vaikutukset tasa-arvoon ovat useasti arvioimatta. Pitkään on pyritty vaikuttamaan esimerkiksi hoivavastuiden epätasapainoon. Perhevapaat on pyritty säätelemään nyt tällä kaudella niin, että isätkin käyttäisivät enemmän yhteisistä perhevapaista. Valitettavasti muutosta ei vielä ole saatu aikaan. Siksi onkin jatkettava sen kehittämistä siten, että todellakin saavutetaan perhevapaiden tasajako.

Vahvempi side omaan perheeseen ja lapsiin on varmasti seikka, joka myös miesten elämässä parantaa heidän elämänlaatuaan ja heidän lastensa turvallisuutta ja hyvää elämää. Isien suurempi vastuu hoivasta perheessä on siis ehkä selkein todiste, ainakin yksi selkeimpiä todisteita, tasa-arvon merkittävytydestä kaikille yhteiskunnassamme, ja tasa-arvon edistyessä siis kaikki voittavat.

Perhevapaiden epätasapainosta on laajasti haittaa sekä perheille että yhteiskunnalle. Sen lisäksi, että se asettaa kaikki naiset — ihan riippumatta siitä, onko lapsia — huonompaan työmarkkina-asemaan sekä työuran että palkkojen suhteen, se ylläpitää myös vanhempien naisten köyhyyttä ja rasittaa naisvaltaisia työaloja, usein julkisten hoitopalvelujen matalapalkkaisuutta. Nyt on viimeinen hetki löytää keinoja myös matalapalkkaisten naisalojen houkuttelevuudeksi, jotta terveydenhuollossa ja varhaiskasvatuksessa tapahtuva henkilöstöpuute ei romahduta hyvinvointipalvelujärjestelmäämme kokonaan.

Tällä kaudella olemme onnistuneet tekemään historiallista edistystä, kun puhutaan taistelusta erityisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa mutta myös yleisesti sukupuolittunutta väkivaltaa vastaan. Rikoslain raiskausmääritelmän muutos suostumusperustaiseksi on historiallinen muutos asenteissamme. Vain ”kyllä” on kyllä. Nainen päättää itse omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Suhteet ovat vapaaehtoisia ja perustuvat omaan aktiivisuuteen. Kun ajattelen taaksepäin, miten me onnistuttiin eduskunnassa 90-luvulla kriminalisoimaan avioliitossa tapahtuva raiskaus, niin tuntuu kyllä, että olemme päässeet aika pitkälle.

Hallituksen nimittämä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn raportoi ja tuo meille toivottavasti uuttakin tietoa siitä, miten voimme paremmin jatkaa taistelua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. On mahdoton hyväksyä sitä, että emme ole pystyneet lopettamaan parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Vieläkin kuitenkin nousee poliittisia ääniä, joiden tarkoitus on rajoittaa naisten oikeutta omaan kehoonsa. Jopa omassa maassammekin tarvittiin kansalaisaloite nostaaksemme aborttilainsäädännön moderniin aikaan, jossa nainen itse päättää perheen perustamisesta, ja oikeus turvalliseen raskaudenkeskeytykseen vahvennettiin.

Tasa-arvotyö ei kuitenkaan tapahdu itsestään. Sitä työtä on tehtävä määrätietoisesti ja systemaattisesti. Vasta julkistettu ulkoministeriön raportti tarkastelee tasa-arvon edistämisen toteutumista koko ulkopoliitikassa. Sen yksi tulos on, että yksi este tasa-arvotyölle on se, että me ajattelemme, että olemme jo tasa-arvoisia ja että se tapahtuu itsestään. Toinen tulos oli, että on stereotyyppistä jakoa pehmeisiin ja koviin ulkopoliitiikan aloihin. Ne seu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

raavat myöskin tasa-arvotyötä. Kovaa turvallisuuspolitiikkaa tutkijat kutsuvat jopa sukupuolisokeaksi.

Vaikka paljon tällä hallituskaudella on tehty, niin paljon on siis tehtävää noustaksemme todellakin tasa-arvon ykkösmaaksi. Myös eduskuntatyössä olisi vahvemmin edistettävä tasa-arvoon ja sukupuolistereotypiaan jakaantuvaa demokratiaa. Kiitän puhemiestä siitä, että olemme tehneet tätä työtä. Sitä pitää jatkaa.

On arvokasta, että eduskunta voi säännöllisesti käsitellä tasa-arvoa selonteon muodossa, joka suuntaa ja arvioi toimintaa pitkäjänteisesti. Selontekojen välillä olisi kuitenkin arvioitava politiikan tavoitteiden kehittymistä. Tarvitsemme konkreettisia tavoitteita esimerkiksi perhevapaiden jakamiselle ja naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiselle.

On ollut myös aivan keskeistä, että pääministeri Marinin hallitusohjelma sisälsi ennätysmäärän tasa-arvotavoitteita [Puhemies koputtaa] ja että meillä on oma ministeri pitämässä ohjia käsissään. — En tarkoita RKP:n ministeriä, tarkoitan tasa-arvoministeriä, mutta molemmat käyvät. [Naurua]

Haluan kuitenkin korostaa myös tasa-arvotyötä tekevien naisjärjestöjen merkitystä. [Puhemies koputtaa] Eduskunta on pitänyt kunnia-asianaan turvata heidän rahoituksensa. Tarvitsemme kuitenkin pysyvän ratkaisun rahoitukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.06 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Käsitellyssä on tasa-arvopoliittinen selonteko, ja tässä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja. Haluaisin kiittää myös osaltani valiokunnan puheenjohtajaa ja ministeriä hyvistä puheenvuoroista, joissa nostettiin monia tärkeitä näkökulmia esiin.

Tasa-arvotyö on tärkeää. Itse Kuopion Minna Canthin lukiosta aikanaan kirjoittaneena koko ikäni tavalla tai toisella tasa-arvotyötä olen tehnyt ja myös omassa ammatissani. Tasa-arvotyö on tärkeää. Siinähan perinteisesti olemme pyrkineet parantamaan ja nostamaan kaikilla sektoreilla naisten, kaiken ikäisten ja kaikenlaisista taustoista tulevien naisten, asemaa. Viime syksynä eduskunnan naisverkoston puheenjohtajan ominaisuudessa sain käydä monissa eri maissa, monissa parlamenteissa ja konferensseissa kertomassa Suomen yhteiskunnassa tapahtuneista muutoksista ja siitä, mitä kaikkea reilun sadan vuoden aikana naisten asemassa ollaan tässä maassa saatu aikaiseksi ja kuinka naisten määrä esimerkiksi tässä eduskunnassa on kasvanut.

Tasa-arvotyö on erittäin tärkeää, mutta niin kuin tässä on tullut esille, on varsin absurdia ja surullista tämä asetelma tämän päivän esityslistassa. Me olemme juuri edeltävässä pykälässä käsitelleet sukupuolen vahvistamisesta lakiesityksen, joka on mennyt läpi. Jos ajatellaan, mitä tapahtuu sukupuolelle, sukupuoli-käsitteelle ja tasa-arvotyölle tämän lain läpimenon myötä, niin olen kyllä todella huolissani siitä, että ne peruselementit, rakenteet, joiden varaan tasa-arvotyö on tässä maassa yli sadan vuoden ajan rakentunut, murentuvat. Esimerkiksi sukupuolen vahvistamisen lain käsittelyn yhteydessä myös oikeusasiamies ja oikeusministeriön virkamiehet olivat kiinnittäneet huomiota siihen, että vaikutusarviointia ei oltu tehty, ei edes sukupuolivaikutusarviointia, ja se on kyllä varsin merkittävä epäkohda. Samoin jos ajatellaan, että kun tässä salissa puhutaan sukupuolesta ja sukupuolen moninaisuudesta, niin mitä oikein tarkoitetaan? Ennen tarkoitettiin, että miehiä ja naisia on hyvin monenlaisia, ja sitten meillä on se sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu -käsite, ja kysyisinkin, minkä takia näitä käsitteitä ei voitaisi jatkossakin pitää erillään: suku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

puoli, miehet ja naiset, ja sukupuoli-identiteetti erillisinä. Pitäisikö meidän ehkä jatkossa sitten tehdäkin sukupuoli-identiteettien välistä tasa-arvoselvitystä? Ja samaten jos täällä vedetään sukupuoli sosiaalisesti rakennelmaksi, niin minulla on suuri huoli, että jatkossa [Puhemies koputtaa] tasa-arvotyö, kun nämä peruspilarit murentuvat, kyllä hämärtyy ja vertailtavuus heikkenee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.10 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Tasa-arvopoliittinen selonteko asettaa ensimmäistä kertaa pitkän linjan kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet ja viitoittaa Suomen tasa-arvopoliittikkaa tämän vuosikymmenen loppuun saakka.

Vasemmistoliitolle toiminta tasa-arvon puolesta on tärkeää ja yksi kaikista keskeisimmistä arvoistamme. Tällä vaalikaudella on esimerkiksi tehty kaksi valtavaa tasa-arvoa lisäävää uudistusta, nimittäin perhevapaaudistus ja oppivelvollisuus uudistus. Näistä uudistuksista, molemmista, vastasivat vasemmistoliiton ministerit. Olen heidän työstään erittäin ylpeä ja toki myös siitä, että olin itsekin neljä vuotta sitten hallitusneuvotteluissa laatimassa hallitusohjelman perhevapaaudistusta viitoittaneita kirjauksia.

Hallitusohjelmassa Suomi halutaan nostaa tasa-arvon kärkimaaksi. Hallituksen tavoite on hyvä ja oikea, mutta teot ovat valitettavasti joiltain osin jääneet liian vaatimattomiksi. Esimerkiksi hallitusohjelmassa olleen palkka-avoimuuden lisäämiseen tähdänneen lainsäädännön hiljainen hautaaminen on vasemmistoliitolle ja itselleni suuri suru ja pettymys. Tekemistä riittää siis myös tuleville eduskuntakausille.

Työmarkkinat ja ammatit ovat Suomessa vahvasti eriytyneet sukupuolen mukaan, ja tätä kehitystä tulee purkaa. Julkisen sektorin naisvaltaisten alojen arvostusta ja vetovoimaa on lisättävä työehtoja parantamalla. Me kaikki tiedämme, millainen pula esimerkiksi varhaiskasvattajista ja hoitajista Suomessa on.

Tasa-arvon edistäminen on otettava mukaan talouspolitiikan ytimeen, ja valtion budjetin sukupuolivaikutukset on pystyttävä selvittämään nykyistä tarkemmin, ja näistä vaikutuksista pitää pystyä tekemään myös toimenpiteitä ja johtopäätöksiä. Verotus ja tulonsiirrot ovat tasa-arvopoliittikkassakin tärkeitä välineitä, joita pitäisi käyttää.

2020-luku on kulkenut nyt kriisistä kriisiin, mikä on ollut iso haaste myös sukupuolten tasa-arvolle. Koronakriisin sukupuolivaikutuksia pitää arvioida jatkossa, tehdä siitä tutkimusta, ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on oltava kärjessä myös kriisin jälkihoidossa. Sukupuolten väliset terveyserot ovat asia, johon on jatkossa kiinnitettävä myös erityistä huomiota. Totta on, että sukupuolten välillä terveyserot ovat yleensä miesten tappioksi, mutta totta on myös miesten välinen eriarvoistumiskehitys. Kyseessä on siis muutakin kuin sukupuoli tässä, ja tässä tarvitaan lisää tutkimusta ja toimenpiteitä. Sukupuolen moninaisuuden tulee olla sote-palveluissa lähtökohtana. Ihmisoikeuksien pitää olla läsnä myös siinä työssä.

Sukupuolten tasa-arvo ei ole koskaan valmis vaan se vaatii jatkuvaa työtä. Suomen erityisiä ongelmia ovat naisiin kohdistuva väkivalta, perhevapaiden epätasainen jakautuminen — siinä myös isien oikeudet toki toteutuisivat paremmin, jos työelämässä siihen kannustettaisiin — ja myös ammattialojen sukupuolittuminen.

Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava päätösten yhdenvertaisuus ja sukupuolivaikutukset ja pyrittävä edistämään tasa-arvoa. Tärkeää tässä selonteossa on intersektionaalisuuden lisääminen verrattuna edelliseen selontekoon. Selonteko sanoo, että tasa-arvopoli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

tiikassa on enenevässä määrin otettu huomioon sukupuolen lisäksi myös muut ihmisen asemaan ja mahdollisuuksiin yhteiskunnassa vaikuttavat erot ja luokittelut. Tämä on tulevaisuuden tasa-arvopolitiikan ja siten myös tämän selonteon läpileikkaava periaate. Lainsäädännön politiikkatoimien ja palveluiden tulisi aina tukea sukupuolten tasa-arvoa ja ihmis-oikeuksien täysimääräistä toteutumista, ja siksi itse olen erittäin iloinen, että juuri hetki sitten hyväksyimme täällä samassa täysistunnossa translain, koska sukupuoli on moninainen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! On mielestäni irvokasta, että juuri äsken äänestimme uudesta translaista, joka meni hallituksen ja kokoomuksen ja keskustan äänten turvin läpi, ja on todella ihmeellinen asia, että saman tien me keskustelemme täällä tasa-arvosta, jota mielestäni tuo teidän äsken läpi runnomanne laki heikentää.

Elikkä käsittelemme täällä valtioneuvoston tasa-arvopoliittista selontekoa, ja täällä on väliotsikko, jossa otsakkeena on ”Tietoon perustuva päätöksenteko”. Linaan tästä pari lausetta:

”Yhteiskunnallisen päätöksenteon, talousarvioiden, vaikutusarviointien ja palvelujen kehittämisen olisi perustuttava oikea-aikaiseen ja sukupuolen mukaan eriteltyyn tietoon.” Minun mielestäni tuo teidän äsken päätöksenne jo on ristiriidassa tämän teidän kauniin lauseenne kanssa.

Toinen lause täällä: ”Ihmisoikeuksien ja tasa-arvon edistämismittareiden tehokas toimenpide palveluissa, viranomaisissa, oppilaitoksissa ja työelämässä edellyttävät tukea. Tasa-arvoa edistävien käytäntöjen kehittämiseksi tarvitaan vahvaa tietopohjaa. Lisäksi tulisi analysoida sukupuolittuneita käytäntöjä, jotka hidastavat tasa-arvon toteutumista.” Mielestäni tämä laki, jonka te äsken runnoitte läpi, muuttaa sukupuolittuneita käytäntöjä, ja ne edelleen hidastavat tasa-arvon toteutumista. Mielestäni tämä tasa-arvo vain heikkeni tällä — ihmisarvokin ehkä heikkeni tällä.

Selonteon lopussa on muutamia tällaisia ruutuja kansallisista ja kansainvälisistä tasa-arvopoliittisista tavoitteista. Täällä kakkoskohdassa lukee seuraavasti: ”Suomessa jokainen voi elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa tai väkivallan uhkaa eikä kenenkään oikeutta vapauteen ja koskemattomuuteen loukata.” Tämä teidän runnomanne laki mielestäni on ristiriidassa tämän kanssa. Olen itse toiminut urheiluseurassa, ja minulta yksi valmentaja vähän hädissään kysyi, miten hän voi turvata jatkossa esimerkiksi näiden nuorten tyttöjen uimahallikäynnit — kuka siellä valvoo, ettei siellä ole tällaisia naisia, joilla on miehen sukupuolielimet. Tämä uusi translakihan tavallaan antaa mahdollisuuden siihen, että ihminen voi pelkällä ilmoituksella ilman mitään lääkärikäyntiä ja muuta muuttaa sukupuolensa naiseksi, ja tällaista vanhempaa valmentajaa jo pelotti ajatus siitä.

Täällä on toinen kohta, jossa sanotaan: ”Suomessa jokaisella on mahdollisuus hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen sukupuolesta riippumatta”. Mielestäni tuo teidän äsken runnomanne lainsäädäntö rikkoo törkeästi tätä teidän omaa tavoitettanne, [Puhemies koputtaa] joka on tasa-arvopoliittisiin tavoitteisiin kirjattu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän, että keskitytään tähän käsittelyssä olevaan asiaan eli tasa-arvopoliittiseen selontekoon. — Edustaja Ollikainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

15.20 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Den här redogörelsen om jämställdhet är väldigt välkommen, och jag tycker det har förts en väldigt bred och också bra diskussion kring det här. Det går ju att gå in på väldigt många olika delar i den här, och vi har pratat om familjeledighetsreformen och vad den har inneburit för ett barnvänligare Finland, ett Finland som siktar på framtiden och som blickar framåt för att vi behöver ha framtidstro speciellt i dessa tider.

En annan sak är förstås lönebiten, på vilket sätt vi får mera jämställd lönepolitik i Finland. Jag tycker själv att det är en självklarhet att man har lika lön för samma jobb, det är en helt självklar grej, men det är viktigt att vi har framtidstro i det här fallet.

Tässä voisi monesta eri näkökulmasta lähestyä tätä tasa-arvoa. Itse nyt tulen tässä ehkä enemmänkin perehtymään tähän koulutuksen näkökulmasta.

On ensisijaisen tärkeää, että Suomessa kaikilla taustasta riippumatta on samat mahdollisuudet kouluttautua varhaiskasvatuksessa ja sitten koko opinpolun aikana ja kaikkialla Suomessa elikkä että meillä on tasavertainen ja tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä koko Suomessa. Tämä vaatii sen, että meillä on myös oppimateriaalia, joka on yhdenvertaista. Tiedetään, että tässä on kielellisiä haasteita myös sen suhteen. Tämä on hyvä nostaa esille.

Toki tässä on myös tärkeää nostaa esille se juttu, että meillä on oppimistuloksissa haasteita. Me ollaan viime aikoina juteltu aika paljonkin siitä, että Pisa-tulokset ovat heikentyneet. Se ei sinänsä ole mikään uutuuus, mutta jotenkin tämä Pisa-kupla on nyt tässä puhkaistu, ja nyt saadaan keskustella tulevaisuutta ajatellen siitä, kuinka tämä ratkotaan. Tässä suhteessa tukitoiminnot ovat ensisijaisen tärkeitä.

Tässä on myös naisiin kohdistuneesta väkivallasta puhuttu aika paljon. Näen, että se on todella tärkeää, ja on hyvä asia, että tästä on puhuttu nyt täällä salissa.

Samoin tässä tuli esille koskien digitalisaatiota just se, että se on sitten suuri haaste ehkä enemmänkin vanhemmalle väestölle, mutta myös nuoremmille, jotka eivät osaa orientoitua tässä digitaalisessa maailmassa, ja siihen meidän tulee panostaa — ei ainoastaan viranomaisten, vaan myös koko pankkisektorin ja muun, jotka ovat tässä mukana — että me yhteisesti tehdään niin, että suomalaiset voivat hyvin.

Vi har alla ett ansvar i det här samhället för att jobba för en god jämställdhet. — Tack, kii-tos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.23 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä tasa-arvoasiassa nousivatkin jo äsken esille omaishoitajat, ja omaishoitajien rooli on kyllä kieltämättä aika huono. Sen omaishoidon tuen pitäisi olla verotonta. Ja ongelmana ovat myös nämä loma-ajat ja muut. He tekevät tosi ankaraa ja rankkaa työtä, mutta edelleenkin he ovat tosi huonossa asemassa verrattuna moneen muuhun ihmiseen. Kyllä toivoisin, että tähän panostettaisiin vielä entistä enemmän jatkossa. Toivoisin, että varsinkin seuraavalla hallituskaudella otettaisiin ihan tosissaan tämä omaishoitajien rooli, koska omaishoitajat tulevat vaan lisääntymään ja lisääntymään jatkossa — vanhustenhuolto ja omaistenhoito näyttävät menevän siihen suuntaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

15.24 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä on pidetty paljon hyviä puheenvuoroja.

Många goda talturer, och ett stort tack också till ministern som aktivt har främjat de här frågorna nu under fyra års tid.

Edustaja Ollikainen puhui koulutuksen näkökulmasta hyvin, ja itse ajattelin puhua lyhyesti ehkä elinkeinojen ja elinkeinoelämän näkökulmasta. Paljon puhutaan tietenkin palkoista.

Det är helt klart att man bör eftersträva lika lön för lika arbete, och gärna bättre lön för alla på sikt naturligtvis, men en dimension som man ofta glömmer att nämna är det faktum att sådana bolag som fokuserar på jämställdhet ofta är mer kreativa och produktiva än bolag som inte jobbar med de här frågorna.

Itse olen kuullut monta hyvää esimerkkiä siitä, kuinka sellaiset yritykset, jotka panostavat aktiivisesti tasa-arvotyöhön, ovat myös tuottavampia. Siellä luovuus kukoistaa. Esimerkiksi Pohjanmaalla on ollut tällaisia tasa-arvo-, tasavertaisuuspalkintoja ja -kilpailuja.

Vi har haft årets jämställdhetsföretag som vi har utsett bland annat inom ramen för Österbottens förbund, och där var det intressant att se dels hur många bidrag det kom.

Oli hieno huomata, kuinka kymmenet eri erityisesti energiateknologia-yritykset meidän seudulla panostivat aktiivisesti tasa-arvotyöhön ja ottivat osaa tähän kilpailuun ja olivat ylpeitä siitä, mitä tekevät, ja tietenkin edelleen kehittävät sitä toimintaa.

Det är någonting man också kan önska eller ge som tips till övriga landskap, att ordna sådana här jämställdhetstävlingar också för teknologibolag, för en förutsättning för dem att klara sig på sikt är att man dels också i det här fallet, om man säger rakt ut, lockar mer kvinnor till branschen men samtidigt bidrar till en kreativ och positiv miljö som sedan utvecklar lösningar för världsmarknaden. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.26 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä useammassa puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota hoivavastuun epätasaiseen jakautumiseen, ja kuten totesin tuossa esittelypuheenvuorossani, niin perhevapaa uudistus ei ole lisännyt isien perhevapaiden käyttöä. Sain ilokseni olla valmistelemaan tuota perhevapaa uudistusta, ja jo silloin valmistelun aikana totesimme, että aina kun isille on lisätty kiintiöitä eli mahdollisuutta pitää perhevapaita, niin niihin on myöskin tartuttu ja vapaita on pidetty enemmän. Tämä perhevapaa uudistus tuli voimaan vasta viime vuoden elokuussa, 2022, joten olen kyllä itse toiveikas, että sama kehitys jatkuu tämänkin lain kohdalla ja isät tarttuvat näihin mahdollisuuksiin jäädä perhevapaalle jakamaan sitä hoivavastuuta niin kotona kuin myöskin työelämässä tasaisemmin. Mutta on totta, että me tarvitsemme muutosta myöskin työelämän asenteisiin, eikä pelkästään työelämän, vaan myös ihan meidän jokaisen asenteisiin, ja hyvänä esimerkkinä rohkeista ratkaisuista voinen nostaa esiin edustaja, ministeri Kaikkosen — ei hänenkään ratkaisunsa jäänyt ilman arvosteluita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

Haluan kiittää tässä vaiheessa salia hyvästä, arvokkaasta keskustelusta. Kiitos myöskin ministerille hyvästä yhteistyöstä ylipäättänsä ja hyvästä selonteosta, jota oli ilo käsitellä.

Lopuksi vielä haluan, arvoisa puhemies, todeta, että minä olen erityisen iloinen siitä, että eduskunta hyväksyi translain tänään selvin lukemin, toisin kuin edustaja Mäenpää täällä useaan kertaan totesi, että tämä laki olisi runnottu läpi. Näin ei ole. Tämä laki meni tässä salissa selvin lukemin hienosti ja kirkkaasti läpi. Tämä on todellinen tasa-arvon päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.28 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Niin, olin Albanian parlamentissa pitämässä puheenvuoroa naisverkoston puheenjohtajana, kun puolustusministeriltä tuli tieto perhevaapaalle jäämisestä, ja se oli oikein hieno asia siellä myös kertoa ja nostatti paljon hymyä ja positiivista ajatusta Suomea kohtaan.

Olemme peräänkuuluttaneet myös tulevaisuusvaliokunnan puolelta ja sen jäseninä poliitikkejohdon mukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä tässä salissa ja myös sitä, että kun esityksiä viedään eteenpäin, niin arvioitaisiin myös niiden pitkäaikaisia vaikutuksia. Kun tätä tasa-arvoselonteon sisältöä katsoo, niin siellähän on otsikot muun muassa sukupuolittuneesta väkivallasta, tasa-arvoisista osallistumismahdollisuuksista ja tasa-arvoisesta hyvinvoinnista. Siinä mielessä, jos ajattelemme tämän niin sanotun translain hyväksymistä, sukupuolen vahvistamisen hyväksymistä, mikä juuri tässä tapahtui, ja sen mukanaan tuomia epäkohdita, myös naisiin ja tyttöihin kohdistuvan turvattomuuden lisääntymistä, seksuaalisen häirinnän mahdollisuuksien lisääntymistä ja niin edelleen, niin katsoisin, että tämän lain mainitseminen tässä yhteydessä on aivan relevanttia, koska se aivan oleellisella tavalla vaikuttaa naisiin ja tyttöihin. Ja kyllä näkisin, että meillä on suuri huoli, kun olemme puhuneet esimerkiksi naisten ja tyttöjen turvallisuudesta, osallistumismahdollisuuksista ja niin edelleen ja niitä halunneet eteenpäin viedä, että tämä kyllä nakertaa pohjaa siltä pois, aivan samoin kuin ajattelen meidän tasa-arvotyötä ja siihen liittyviä tutkimuksia, tutkimustuloksia ja niiden verrattavuuksia ja niin edelleen. Samoin ajattelen, että kun meillä Suomessa on tehty pitkään hyvää ja laadukasta tasa-arvotyötä ja tutkimustyötä, niin silloin on ymmärretty että peruselementeistä kiinni pitäminen on erittäin tärkeää, ja näkisin kyllä suurena huolena nyt tämän, kun täällä selonteossakin on nostettu esiin, että sukupuolta käsitteensä, sosiaalisena rakennelmana, tullaan viemään eteenpäin. Tämähän on lähes 40 vuotta sitten esiin nostettu asia — halutaan erinäisiä elementtejä muuttaa sosiaaliseksi rakennelmaksi — ja niin kuin tämän perustaja tai aatteen kehittäjä on sanonut, ei siksi, että se olisi totta, vaan siksi, että sitä olisi helpompi politisoida ja muuttaa. Peräänkuuluttaisin kyllä ja toivoisin, että tähän pysähdyttäisiin, koska on todella vaara, että kun tällaisia peruselementtejä aletaan muuttaa ja laajentaa, niin koko työ vesittyy.

Ja tässä samalla sanon, että on erittäin tärkeää kuulla erilaisista lähtökohdista ja erilaisista identiteeteistä tai taustoista tulevia ihmisiä ja kaikkien hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Blomqvist, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.31 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta ja arvokkaista puheenvuoroista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

Tässä yhteen kysymykseen vastaan. Edustaja Soinikoski kysyi tästä ei-kaupallisesta si-
jaissyntytyksestä, sen sallimisesta. Oikeusministeriössä on meneillään selvitys, jonka toi-
mikausi päättyy viimeinen päivä maaliskuuta tätä vuotta, joten sen jälkeen sitten katso-
taan, mitä sieltä saadaan.

Sitten yhdyin siihen näkemykseen, minkä tässä edustaja Taimela nosti esille, että vaikka
paljon on tehty, niin tarvitaan vielä paljon tekoja. Mutta on ollut hyvä olla mukana täällä
eduskunnassa keskustelemassa näistä tärkeistä asioista ja todeta, että täällä on kuitenkin
enemmistö sitä mieltä, että tätä tasa-arvoa pitää edistää ja sitä työtä pitää jatkaa.

Arvoisa puhemies! Pari nostoa, koska minusta tässä aika moni käytti todella hyviä pu-
heenvuoroja.

Tästä naisiin kohdistuvasta väkivallasta: Se on todellinen ongelma suomalaisessa yh-
teiskunnassa. Me olemme hallituksessa tehneet toimenpideohjelman, miten pystyttäisiin
estämään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, ollaan uudistettu seksuaalirikoslainsäädäntöä ja
niin edelleen, mutta edelleen meillä on ihan karneat luvut tämän asian osalta.

Sitten minusta edustajat Filatov ja Virolainen käyttivät todella hyvät puheenvuorot näis-
tä perusarvoista, siitä, että jokaisella yksilöllä on oikeus tulla hyväksytyksi sellaisena kuin
hän on. Ja Filatov nosti myös tämän, mikä minusta on ihan perusasia tässä tasa-arvotyössä:
että se hyödyttää koko yhteiskuntaa, se ei ole keneltäkään pois, se on win-win-tilanne.

Värderade talman! Till slut tycker jag att ledamot Strand på ett bra sätt lyfte den saken att vi
har många företag som tar jämställdhets- och likalönsarbete på allvar, som är progressiva
företag, som klarar sig bra. Och ledamot Ollikainen lyfte utbildningens betydelse, både be-
tydelsen av jämställdhet [Puhemies koputtaa] i utbildningen och utbildningens betydelse
för jämställdhet. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.33 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Vielä pieni asia, jonka halusin nostaa esille tai
oikeastaan kommentoida. Edustaja Biaudet täällä edeltävästi pitäessään varsin hyvän pu-
heenvuoron nosti esiin tähän tasa-arvoselontekoon ja naisten mahdollisuuksiin ja oikeuk-
siin liittyen myös tämän oikeuden ja itsemääräämismahdollisuuden liittyen aborttiin. Hän
mainitsi siitä, että on oikeus turvalliseen aborttiin.

Minä nyt haluaisin vielä muistuttaa näin sen alan ammattilaisena, että jos raskaudenkes-
keytyksen myötä mielenterveysongelmien, mielenterveyden sairauksien riski kasvaa mer-
kittäväällä tavalla ja myös itsemurhien riski kasvaa merkittäväällä tavalla — myös meidän
omien THL:n tutkijoiden tutkimusten mukaisesti — niin näkisin, että silloin on aika vai-
kea puhua, että abortti voisi olla turvallinen. Se on turvallinen varmaan siinä mielessä, että
jos raskaudenkeskeytyksen Suomessa tekee, niin siinä raskaudenkeskeytystilanteessa har-
vemmin äiti menettää henkeään, mutta näitä ikäviä seuraamuksia ajatellen, sairastumisris-
kiä ja jopa itsemurhariskiä — se on merkittävä — ei voitane puhua, että tällainen toimen-
pide on turvallinen.

Sen takia myös naisten edustajana ja myös naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri-
nä toivoisin, että me voisimme panostaa tässä maassa tyttöjen ja naisten ja myös niiden
kohdussa kasvavien pienten naisten terveyteen sillä tavoin, että voisimme panostaa eh-
käisyyn, raskauden ehkäisyyn, siinä määrin, ettei kenenkään tarvitsisi miettiä, lähdenkö
tällaiseen toimenpiteeseen, ja miettiä myös sitä, kuinka mahdollisesti sen toimenpiteen läpi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2022 vp

selviän ja sen jälkeen selviän, koska abortin läpikäyneiden vertaistukiryhmässä on Suomessakin käynyt satoja, satoja, satoja naisia, ja kyllä siellä harva jos kukaan on sanonut, että se oli hyvä asia, vaan mieluummin niin, että saisi ystävät ja tuttavat ja tyttäret suojeltua siltä, ettei tarvitsisi tämmöistä kokemusta läpikäydä.

Sen takia toivoisin, että sen sijaan, että tässäkin salissa puhuttaisiin turvallisesta raskaudenkeskeytyksestä, puhuttaisiin siitä, että saataisiin raskauden ehkäisyasiat semmoiselle jamalle ja niin hyvälle tasolle, että voitaisiin saada nämäkin asiat hoidettua turvallisemmin ja myös terveyttä ja hyvinvointia kaikkien osalta edistäen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.